

Obezita

2014

Rizikové faktory IM – podle závažnosti

- Dyslipidémie
- Kouření
- Hypertenze
- Psychosociální stres
- DM
- Zvýšený poměr obvodu pasu oproti bokům
- Nedostatek tělesné aktivity
- Nevhodné složení stravy

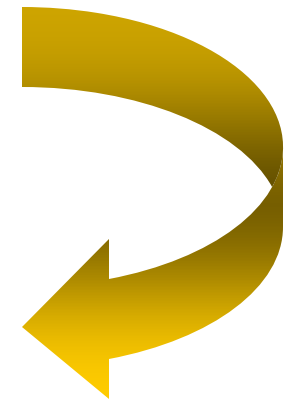
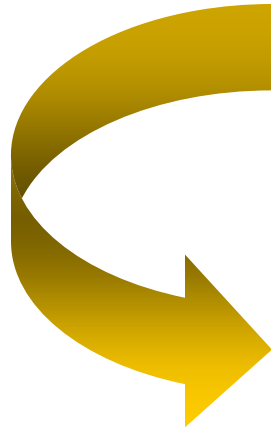

cholesterol

**žlučové kyseliny
estery cholesterolu
cholekalciferol**

steroidní hormony

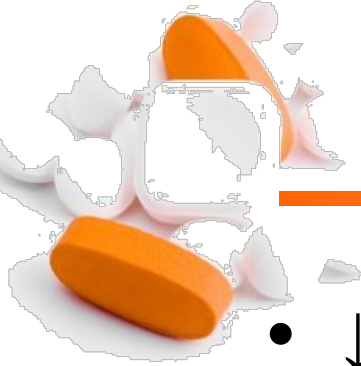
**pohlavní hormony
a hormony kůry nadledvin**

HYPERLIPIDÉMIE

- Snížení LDL cholesterolu o 1 % sníží výskyt ICHS asi o 1–2 % - platí čím nižší LDL, tím lépe
- Zvýšení koncentrace HDL cholesterolu o 0,025 mmol/l znamená snížení rizika ICHS o 3 % u žen a o 2 % u mužů.
- Denní příjem cholesterolu by neměl být vyšší než 200 mg/den.

STATINY – klinický účinek

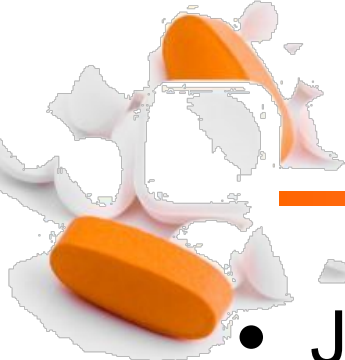

- ↓ LDL cholesterolu o 25 - 45% (závisí na dávce)
- KV účinek rychlý – dny až týdny – protizánětlivé, stabilizují pláty, zlepšují fci endotelu

KOMBINAČNÍ TERAPIE

- Pryskyřice – další snížení o 20 -25%
- Kyselina nikotinová – další snížení o 15 -20%
- Trojkombinace – další snížení do 70%
- Možno kombinovat i s fibráty

STATINY – nežádoucí účinky

-
- Játra – zvýšené jaterní enzymy (monitorování ALT)
  - Myopatie – myalgie (1%), rhabdomyolýza
  - Kreatin-kináza (vzestup 5-10x)
  - Diarrhoea (zejména simvastatin, lovastatin)
  - Bolest hlavy
  - Žlučové kameny

Kontraindikace - jaterní onemocnění
(poškození), těhotenství, laktace

STATINY

- **Simvastatin** - nízká cena, první volba
-metabolizován CYP 3A4
- **Pravastatin, fluvastatin** - nemetabolizovány CYP 3A4, často v kombinaci s fibráty
- **Atorvastatin**–účinnější, nízká toxicita,
- **Rosuvastatin** - nový, nejúčinnější, drahý
- **Pitavastatin** – v klinických studiích

STATINY (upozornění 2012)

- Zvýšení glykémie je předpokládáno u všech inhibitorů HMG-CoA reductázy u pacientů s rizikovými faktory pro vznik diabetes mellitus (hypertenze v anamnéze, zvýšení TAG a zvýšení BMI).
- Hyperglykémie může dosáhnout hodnoty vyžadující adekvátní diabetologickou péči!
- Benefit ale převažuje i u pacientů s DM i s rizikovými faktory pro jeho možná vznik

FIBRÁTY

- Fibráty – zvýšení HDL cholesterolu (10-15%)
- Triglyceridy pokles (30-50%)
- Malý účinek na LDL cholesterol
- Nejčastěji používán mikronizovaný fenofibrát v dávce 267 mg
- V současnosti nejsou jednoznačné mortalitně-morbidity studie dokazující profit této skupiny hypolipidemik.

EZETIMIB

- Neovlivňuje CYP 3A4 a nemá klinicky významné interakce
- Používá se v kombinaci se statiny – doporučení nasadit ezetimib, pokud zvyšování dávky statinů nevede k dosažení cílových hladin LDL

Vzdor vší snaze zůstává v platnosti, že nejlepší "chemií", jakou můžeme svým cévám prospět, je v dnešní době nepochybně správná výživa

Nefarmakologická opatření

- Ukončení kouření
- Snížení hmotnosti
- Cvičení
- Dieta s vysokým obsahem mononenasycených tuků, ω -3 MK (min. 1g EPA a DHEA denně), vit. D (1000-5000 IU/denně)
- Omezit sacharidy s vysokým glykemickým indexem

Zdroje nenasycených MK

- oleje (slunečnicový, olivový, sojový)
- drůbeží maso (kyselina linolová)
- ryby (alespoň 1-2x týdně)
- zelené části rostlin (zelí, salát)

Vláknina z potravy

- alespoň 35 g denně
- zasahuje do metabolismu cholesterolu přímo i nepřímo

Přímý efekt

↓ mastných kyselin, monosacharidů a cholesterolu v tenkém střevě

↓ lecitinu ze žluče

↓ žlučových kyselin

Nepřímý efekt

zlepšuje využití insulínu

Kouření

Kouření

- Ovlivnění spektra lipidů, ↑ inzulínové rezistence
- Aterogenní dyslipidémie s nízkou hladinou HDL.
- Metabolickým účinkem nikotinu je přes stimulaci katecholaminů upregulována hormon-senzitivní lipáza s následným zvýšením lipolýzy a zvýšením cirkulace volných mastných kyselin.
- Tyto změny mají pravděpodobně vazbu i na současnou inzulínovou rezistenci.

HEMOKOAGULACE

Dysfunkce trombocytů - snížení prahu aktivace, zvýšený sklon ke spontánní agregaci

Zvýšené riziko akutních koronárních syndromů

↑ hladiny fibrinogenu

↑ počtu erytrocytů =>
↑ viskozity krve

Oxidační stres

**Vykouřením jedné cigarety vdechne kuřák
asi
1 000 000 000 000 000 000 volných
radikálů**

**Oxidační stres navozený působením volných
kyslíkových radikálů způsobuje:**

- endoteliální dysfunkce ovlivněním metabolismu oxidu uhelnatého
- peroxidaci lipidů
- ↑reaktivitu trombocytů
- **navození prozánětlivého prostředí ve stěně cévní**

Metabolický syndrom

-
- patofyziologie vychází z inzulínové rezistence
  - **abdominální obezita**   muži >102 cm
    (obvod pasu)   ženy > 88 cm
  - **triglyceridy** > 2 mmol/l
  - **HDL-cholesterol**   muži < 1 mmol/l
                                    ženy < 1,3 mmol/l
  - **krevní tlak** 130/85 mmHg
  - **glykemie nalačno** > 6 mmol/l

Rizika obezity

- Mechanická zátěž – klouby...
- Hypoventilační syndrom – spánková apnoe
- Narušení vlastních fyziologických autoregulačních funkcí
  - » KV onemocnění, reprodukce, nádorová onemocnění,
  - GIT (hiátová hernie, reflux, jaterní steatóza...), žilní a lymfatický systém, trofika kůže....

Obezita a nádorová onemocnění

- MÚ: inzulínová rezistencia a chronická hyperinzulinémia,
- Karcinom endometria
- K. žlučníku – žlučové kameny
- K. esofageálny adenokarcinom – reflux

- Časté poddávkování chemoterapie

Karcinom endometria

- Rizikové faktory – obezita, nuliparita
- Endogenní estrogeny (aromatáza tukové tkáně konvertuje androgeny na estrogeny
»endometrium je vystaveno ↑↑expozici estrogenů)

Možnosti farmakoterapie

- *Sibutramin (Meridia, Lindaxa)*
- Orlistat (Xenical)
- Fentermin (Adipex retard)
- Rimonabant

- Kofein + efedrin („Elsinorské prášky“)

Sibutramin (Meridia, Lindaxa)

Mechanismus účinku

- Inhibitor zpětného vychytávání 5-HT a NA v CNS, v menší míře D
- Neovlivňuje 5-HT a D receptory
- Neovlivňuje cholinergní, H1 a BDZ rec.
- Navození pocitu sytosti

Sibutramin (Meridia, Lindaxa)

Klinické zkušenosti

- snížení energet. příjmu (tuků)
- redukce tělesné hmotnosti (o 6,9 kg u placeba - o 12,9 kg u sibutraminu)
- pokles glykémie, inzulinémie, TAG, VLDL
- vzestup HDL-cholesterolu

- STAŽENO Z TRHU

Orlistat (Xenical, Alli)

Mechanismus účinku

- blokádou enzymu lipázy brání vstřebávání tuků
- snižuje vstřebávání cholesterolu

Nežádoucí účinky

- flatulence, průjmy, mastná stolice...

Fentermin (Adipex retard)

Působí v CNS jako nepřímé sympatomimetikum, stimulující adrenoreceptory především v oblasti hypothalamu a limbického systému.

Popůrná léčba při dietě u pacientů s obezitou a body mass indexem (BMI) 30 a vyšším, u kterých samotná redukční dieta není postačující ke snížení tělesné hmotnosti.

Tobolky se užívají při snídani, nerozkousané, zapijí se dostatečným množstvím tekutiny.

Rimonabant

Antagonista kanabinodních receptorů. Rimonabant působí blokádu receptorů CB1 (v centrálním a perif. nervovém systému).

Snižuje hmotnost, působí při odvykání kouření a snižuje koncentrace lipidů.

Testovány jsou dávky 5 a 20 mg, které snižují hmotnost a velmi významně upravují spektrum plazmatických lipidů. Velmi významně stoupá HDL-cholesterol a klesá C-reaktivní protein.

Při jeho užívání dochází k poklesu krevního tlaku.

Léčiva mající antiobezický účinek

Antidepresiva – bupropion

Antiepileptika – topiramát

Psychofarmaka – aripiprazol

Antihypertenzivum – moxonidin

Inzulinový analog detemir (Levemir)

Bariatrické výkony

Velmi účinná je tzv. bandáž žaludku

Chirurgická metoda

I po provedeném výkonu je nutná redukční dieta!

Doplňky stravy

V souvislosti se snižováním váhy je na úrovni Evropské unie schválený účinek na redukci hmotnosti pouze pro vlákninu glucomannan v dávce 3 x 1 g před hlavním jídlem spolu s 1 - 2 sklenicemi vody za současného dodržování nízkokalorické diety.

Vláknina

1. Nerozpustná (celulóza, lignin, psyllium)

- nesnižuje absorpci tuků a cukrů, urychluje pasáž trávicím ústrojím a zvětšuje objem stolice

(nepříliš vhodná pro hubnutí)

2. Rozpustná (glukomanan, galaktomanan, inulin)

- zpomaluje evakuaci žaludku, snižuje absorpci glukózy a tuků *(vhodnější pro hubnutí)*

Vláknina

Nezbytný dostatečný příjem vlákniny +
tekutiny!

Psyllium (10-15g/den)

Pektin (20-30g/den)

Glukomanan (3-4g/den)

Karnitin

Karnitin je látka, která se podílí na přenosu mastných kyselin z cytosolu do mitochondrií, kde jsou oxidovány. Všechny přírodní karnitin je L-izomer.

Doporučená denní dávka je asi 600-4000 mg denně. Karnitin se přirozeně vyskytuje v mase a mléčných výrobcích. Dalšími zdroji jsou ořechy, obilniny i chřest, brokolice, česnek a další zelenina.

Efekt na hubnutí dosud dostatečně neprokázán!

Kofein

Regulaci termogeneze lze ovlivnit tzv. "termogenními" látkami (např. kofeinem, efedrinem). Určitá schopnost modulace je připisována i polyfenolickým látkám čaje (katechinům).

Katechiny pravděpodobně inhibují enzymový systém katechol-O-methyltransferázy, který omezuje synapsi nervového zakončení na adipocytech a samotný proces termogeneze.

Ovšem skutečná intenzita a význam tohoto mechanismu pro redukci tělesné hmotnosti je neprokázán!

Chróm

Glukózový toleranční faktor.

Způsobuje snížení koncentrací glukózy při $\uparrow$ glykémii, je vhodný pro pacienty s DM II. typu.

!!! Není vhodný u obézních pacientů, naopak může zvyšovat pocit hladu svým hypoglykemizujícím účinkem.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ